

**Minnimáttar-
kennd og
svartsýni réð
ríkjum á
landsfundin-
um, að mati
margra yngri
kvenna**

Kreppa Kvennalistans

Kvennalistinn á við fylgiskreppu og margvíslegan klofning að striða. **Ólafur P. Stephensen** segir að eftir landsfund flokksins séu kvennalistakonur litlu nær um það hvert beri að stefna.

ENGIN kona virðist hafa komið á meðal landsfund Kvennalistsins á Varmalandi um síðustu helgi. Því síður hafa þær konur, sem við er rætt, skýra mynd af því hvaða stefnu Kvennalistinn hafi nú og hvað hann ætti sér nákvæmlega í íslenzkum stjórnálum. Klofningar og tilvistar-kreppa virðist hrjáð Kvennalistinn — þar er hann reyndar ekki einn á báti meðal íslenzkra stjórnálflokkra — og landsfundurinn fann ekki leið út úr fyrri kreppu, þrátt fyrir umræður, sem kvennalistakonur segja hafa verið langar, krefjandi og breytandi.

Landsfundarfultrum var vissulega ljóst, þegar þær mættu að Varmalandi, ad staða Kvennalistsins er ekki sterk þessa dagan. Flokkurinn hefur tapað fylgi í skoðanakönnunum að undanförun og nýtur ná álska stuðnings og hann gerði í síðustu kosningum — en yfirleitt hefur Kvennalistinn fengið miklu meiri stuðning í skoðanakönnunum á milli kosninga en hann hefur svo hlitið í kosningunum sjálfum.

Fylgi flokksins hefur hér um bil purkast út á landsbyggðinni og er mun minna í Reykjavík og Reykjanesi en verið hefur undanfarin misseri. Þá á Kvennalistinn, samkvæmt síðustu skoðanakönnun Félagsvisindastofnunar, hér um bil ekkert fylgi (adeins 1,2%) á meðal 18 til 24 ára kvenna.

Pirringur á landsfund

Auk þess að hafa áhyggjur af þessari fylgiskrónum, eru margar kvennalistakonur vonsviknar yfir því að flokkurinn hafi náð lítlum árangri og enn ekki komið í ríkisstjórn, 11 árum eftir að hana fékk fyrst konur kjörnar á þing. Viðmælandur orðuðu það svá að „pirringur“ hefði einkennt andrumslötu á landsfundum.

Kvennalistakonur eru hins vegar alls ekki sammála um það hvernig á að komast út úr þessum vanda. Þá því er virðist er að minnsta kosti um ferns konar klofning að ræða í röðum

þeirra. Sumir klofningsþættirnir fara að einhverju leytti saman, aðrir liggja þvers og kruss og skipta flokknum í margra smáhópa.

Í fyrsta lagi — og þetta er líkast til mikilvægasta ágreiningurinn — er skýr og greinilegur klofningur milli höfuðborgar og landsbyggðar í Kvennalistannum. Hann kemur meðal annars fram í togstreitu milli sjónarmála neytenda og landbúnaðar og skiptum skódonum um sjávarútvegs-mál og kjörðæmamál. Á landsfundinum kom fram tillaga til ályktunum vegna upplýsinga um skyrsluna Rauða krossins um bág kjör ungra, ein-stæðra mæðra í Reykjavík. Landsbyggðararmurinn lagdist gegn því, að ályktuð yrði um skyrsluna, vegna þess að hún snerti Reykjavík eingöngu! Þetta fór ákaflega fyrir brjóst-láð á mórgun Reykjavíkurkonum, sem segja að þarna sé kvennalártáttar farin að víska fyrir kreppapólitisk.

Deilur um Evrópusamstarf

Í öðru lagi er togstreita milli þeirra, sem vilja viðhaldla óbreytri stefnu varðandi Evrópusamstarfi, og hinna, sem vilja alþjóðasímaðri stefnu. Í þeirra hópi eru bæði konur, sem vilja ekki útloka neina möguleika í Evrópusamstarfi, og nokkrir eindregnir stuðningsmenn Evrópusambands-áldar. Frum til þessa hefur Kvennalistinn lýst eindregninginum andstöðu við aðild breði að Evrópsku efnaþássvæðinu og ESB. Sú aðstæða hefur verið rök-studd þannig að ESB aðhylilt „sóun-arrhugmyndafræði“ (þar er átt við fyrjálist markaðshagkerfi), að þar sé skortur á lýðræði og „karlveldi“ sé ríkjandi, þ.e. að karlar stjórn flestu og konur séu litt áberandi í stofnunum sambandsins.

Í umræðum um drög að kosninga-stefnuskrá Kvennalistsins, þar sem viða var til þessara röksemda, kom fram að hálfu margra kvenna, að þær að ekki síður við um ástandið á Íslandi en í ESB, og þær vildu milda fyrri afstöðu flokksins í Evrópumálun-

um. Sumar af þeim ungu konum, sem byrja einna líklegastar til að fara í framboð i höfuðborginum og lísga þar með upp á mynd Kvennalistsins, voru ófassum hópi. Þær eiga erfitt með að hugsa sér að fara í kosningabaráttu með stefnu, sem höfðar als ekki til störs hluta kjósenda á suðvesturhorni. Viðkvæði landsbyggðarkvenna var hins vegar skýrt og einfalt: Ef stefnunni í Evrópumálum verður breytt, verður ekkert boðið fram úti á landi!

Að lokum var umræðunum um ESB viðaftur út í jördæmaangaona og þær eru í raun óafgreiddar. Þessi pos-treitra fer ekki einvörðungu eftir landsluthum, því að númerard þing-konur Kvennalistsins í Reykjavík hafi t.d. ekki haggast í andstöðu sinni við Evrópusambandinum. Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, borgarstjóri, sem tekid hefur jákvæðari afstöðu til Evrópusamstarfins í aðrar forystorkun Kvennalistsins, hafi sigr litill í frammi í umræðum um þessi mál á fundinum.

Kynslóðabil

Þróðra átakalínan er milli yngri kvenna í floknum og þeirra eldri. Þessi kynslóðaágreiningur snýst ekki sít um áherzur í málslutningi og mynd flokksins. Mórgum yngri konum, sem rætt var við, finnast umræður á landsfundinum hafi boríð keim af því að Kvennalistakonur séu að setja sig í spor „polenda“ fremur en að reyna að finna ný söknarhafi. Minnimáttarkennend og svartsýni hafi ráðið ríkjum. Í umræðum um sameignilegt framboð með öðrum stjórnálflokkum hafi verið hamráð á því að hinri flokkarnir séu að reyna að nota Kvennalistann. Fari flokkurinn í ríkisstjórnarsamstarf verði hann settur hjá og fái engin almennileg ráðuneyti. Viðhorfið til kvenna, sem mælt hafi gegn þessu, hafi verið að „einherjur karlmannum væru bara barnar“ að tala þær til, „eins og ein Kvennalistakona orðaði það.“

Útkoman hafi orðið að hraðslan við breytingar hafi orðið ofan á, og haldir verði í númerarinni. „Niðurstaðan varð sú að við skyldum bar-deyja einar úti í horni með semd. Margar virtus ákvæðnar í að þetta væri síðasta kjörtímabilid, og svá værum við að hætta“, segir ein af yngri konum.

Pessi hópur yngri kvenna vill draga úr „á móti“-málflutningi Kvennalist-

ans og hressa upp á myndina, meðal annars með nýjum framþjóðendum. Þær vilja hverfa frá ofuráherzlu á „menningarfeminismusmanum“ eða mædrahyggu, sem þær segja hafa verið ríkjandi í Kvennalistannum frá upphafi, og leggja þess í stað áherzlu á fjölbreytni kvenna, fremur en að þær séu allar með nákvæmlega sómu-hagsmuni og sama reynsluheim.

Pessar áherzlu fara að nokkrum leyti saman við þau sjónarmið, sem áður er lýst og eiga hljómgrunn hjá Reyk-víkingum og þeim konum, sem eru hlynntar Evrópusamstarfi. Í Kvennalistannum er, líkt og í öllum hinum flokkum, hópur sem vill ýta undir alþjóðahyggu, neytendapólitisk og jafnvæl markaðshugmyndafræði í hæfilegum skómmtum og telur lands-byggðararmann dragbit að þessi sjónarmið nái fram að ganga.

Samfot eða sérframbod?

Fjórða Ágreiningsefnid innan Kvennalistsins, og það sem varð einna mest áberandi á landsfundinum, er hvort bjóðað eigi fram í samfotinu við aðra flokka í næstu kosningum eða áfram í eigin nafni. Þessi ágreiningur gengur þvert á öll hin deillumálin, sem rakin eru hér að framan. Jóna Val-gerður Kristjánsdóttir, þingmaður Vestfjarða, hvatti eindregið til þess á fundinum að gengið yrði til samstarfs við Jóhónnu Sigurðardóttur og færði meðal annars þau rök fyrir afstöðu sinni, að Jóhanna myndi höggva skóré f fylgi Kvennalistsins.

Um þetta urðu miklar umræður, og í þeim komu fram fólmög sjónarmið. Sumar héldu því til dæmis fram að adeins í samfoti með öðrum gæti Kvennalistinn orðið sterkur og komið í valdaðstöðu. Aðrar sögðu að með þessu væri verið að leggja Kvennalistann niður og það væri engan veginn vist að þa væri tímabært. Stefna Jóhónnu leagi ekki fyrir — raunar mun hún hafa sagt í samtölum við þingkonur Kvennalistsins að hún muni ekki leggja fram neina stefnuskrá fyrir en í janúar — og ekki væri vist að framboð hennar yrði sérstaklega hallt undir kvenfrelsisstefnu. Daður Ólafs Ragnar Grimssonar fer sömuleiðis óendanlega í taugarnar á mórgum kvennalistakonum — hann er í þeirra augum ekki persónugervingu kven-frelsi!

Margar yngri kvennanna hefðu ekkert á móti því að vinna með fólkí úr öðrum floknum, sem hefur svipad að áherzur og þær, til dæmis í neytenda- og alþjóðamálum, en Jóhanna Sigurðardóttir og Ólafur Ragnar Grimsson eru ekki þeir leitogar, sem þær geta hugsað sér að fylgia.

Þær kvennalistakonur, sem studdu að Kvennalistinn teki þátt í framboði Reykjavíklistans og störfuðu fyrir það í borgarstjórmarkosningunum, eru margar hlynntar sameiginlegu framboði, en það er þó ekki einhlið. Bent er á að hafi sé fyrir því að Kvennalistinn taki þátt í sameiginlegum framboði við um land í sveitarstjórnakosningum, en framboð á landsvísu sé annað og alvarlegra mál.

Svo eru þær líka til, jafnvæl í þing-liði Kvennalistsins, sem ekki vilja út-loka stjórnarsamstarf við Sjálfstæðis-flokkinn, en telja að það væri gert med því að fara í samfot með félags-hygguflokkunum. Þetta eru ekki sít þær konur, sem líta svo á að Kvennalistinn sé ekki endilega vinstriflokkur, þó hann hafi hallað að sjónarmiðum vinstrimanna í t.d. velferðarmálum.

Margar kvennalistakonur kvarta hins vegar undan því að umræðurnar á landsfundinum um samfot eða sérframbod hafi ekki verið nögu hreinskilnar. Margar hafi ekki talad hreint út, og þegar umræðum um mál ðað var að ljúka á laugardagsmorgnunum hafi niðurstaðan í raun ekki legið fyrir, heldur hafi ein af þingkonum dregið saman andann að umræðunum og tekioð að skario. Ekki voru allar ánægðar með þessar málalýktir.

Reyndar sæta þau vinnubrögð Kvennalistsins að ræða sérhvert mál til þrautar og komast svo að sameiginlegri niðurstöðu, án atkvæðagreiðslu, vaxandi gagnrýni. Raunar voru greidd atkvæði tvívar að landsfundinum og þótt mórgum þeim eldri það slæmt. Fundaform Kvennalistsins, þar sem hver og ein tjáir sig í hópumræðum, er þungt við vófum. „Pegar þetta var fundið upp voru þær annað hvort ferri eða hófðu meiri tíma,“ sagði ein af yngri heimildarkonum blaðamanns.